

АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТЛАРИДА КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВНИНГ ЗАМОНАВИЙ АМАЛИЁТИ ВА МОДЕЛЛАРИ

Уринов Бобур Насиллоевич

ТДИУ, Корпоратив бошқарув кафедраси доценти

E-mail: b.urinov@tsue.uz

Кенжаева Умрия Фахритдиновна

ТДИУ, Корпоратив бошқарув кафедраси ассистенти

E-mail: umriyakenjayeva91@gmail.com

АННОТАЦИЯ

Мақолада миллий иктисодиётни ривожлантиришда корпоратив бошқарувнинг ўрни, корпоратив бошқарувнинг хориж тажрибалари, турли моделларнинг ўзига хос хусусиятлари ва фаркли жиҳатлари, замонавий корпоратив бошқарув тизими, дунё мамлакатларда корпоратив бошқарув амалиётининг ривожланиш тенденциялари тадқиқ этилган ҳамда улар бўйича айрим тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: акциядорлик жамияти, корпоратив бошқарув, корпорация, замонавий корпоратив бошқарув, акциядор, англо-америка модели, немис модели, япон модели.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРАКТИКИ И МОДЕЛИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается роль корпоративного управления в развитии национальной экономики, зарубежный опыт корпоративного управления, особенности и отличия разных моделей, современное корпоративное управление, тенденции корпоративного управления в мире и некоторые рекомендации.

Ключевые слова: акционерное общество, корпоративное управление, корпорация, современное корпоративное управление, акционер, англо-американская модель, немецкая модель, японская модель.

MODERN PRACTICES AND MODELS OF CORPORATE GOVERNANCE IN JOINT STOCK COMPANIES

ABSTRACT

The article examines the role of corporate governance in the development of the national economy, foreign experience of corporate governance, the peculiarities and differences of different models, modern corporate governance, trends in corporate governance in the world and some recommendations.

Keywords: joint-stock company, corporate governance, corporation, modern corporate governance, shareholder, Anglo-American model, German model, Japanese model.

КИРИШ

Бугунги кунда замонавий корпоратив бошқарувнинг миллий иқтисодиётимиздаги акциядорлик жамиятларидаги ўрни жуда ҳам муҳим ҳисобланади, бунинг сабаби корпоратив бошқарувнинг принциплари ва моделлари акциядорлик жамиятларидаги самарадорлик ва юқори фойда олиш жараёнларига улкан ҳисса қўшади. Шу сабабли ҳукуматимиз томонидан ушбу соҳанинг ривожланиши учун турли хилдаги қарор, лойиҳа ва дастурлар ишлаб чиқилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича тараққиёт стратегияси тўғрисида” 2022 йил 28 январдаги ПФ-60 сонли Фармони билан халқимизнинг фаровонлигини янада ошириш, иқтисодиёт тармоқларини трансформация қилиш ва тадбиркорликни жадал ривожлантириш, инсон ҳуқуқлари ва манфаатларини сўзсиз таъминлаш ҳамда фаол фуқаролик жамиятини шакллантиришга қаратилган ислохотларнинг устувор йўналишларини белгилаш мақсадида: “2022–2026-йилларда Янги Ўзбекистонни ривожлантиришнинг еттита устувор йўналиши бўйича Тараққиёт стратегияси тасдиқланди[1]. Ушбу дастуриламал ҳужжатда 7 та йўналиш бўйича яқин йиллар ичида амалга оширилиши лозим бўлган асосий вазифалар белгилаб берилди. Миллий иқтисодиётни ривожлантириш, рақобатбардошлигини ошириш ва халқаро интеграциясини фаоллаштиришда акциядорлик жамиятлари иштироки тобора ортиб бормоқда. Айниқса, бозор муносабатларининг такомиллашуви ва тезкор ўзгаришларнинг ҳозирги даврида акциядорлик жамиятларининг самарали молия-хўжалик фаолиятини улар томонидан пухта иш лаб чиқилган молиявий сиёсати ва уни амалга ошириш механизмисиз таъминлаб бўлмайди. Бу акциядорлик жамиятларида самарали корпоратив бошқарувни ташкил этишда бугунги кунда жиддий эътибор қаратилаётган муҳим жиҳатлардан ҳисобланади.

МАВЗУГА ОИД АДАБИЁТЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИ

Миллий иқтисодий ҳаётимизда кенг қўламли ислохотлар амалга оширилаётган ҳозирги даврда акциядорлик жамиятлари фаолиятини ривожлантириш, уларнинг хорижий капитал бозорига чиқишини таъминлашга эришиш, ташқи бозордаги рақобатбардошлигини таъминлаш корпоратив бошқарув тизимини такомиллаштириш ва бу борада илғор хориж тажрибаларидан самарали фойдаланишни долзарб вазифа қилиб қўймоқда. Бу борада республикамизда 2017-2021 йилларда бажарилиши лозим бўлган устувор йўналишлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармонида алоҳида белгилаб берилган.

Корпоратив бошқарув-“...корпорация мулкдорларининг корпорация капиталини шакллантириш, ундан фойда олиш мақсадида янада самарали фойдаланишга ҳамда олинган даромадларни корпоратив муносабатларнинг барча иштирокчилари ўртасида адолатли тақсимлашга қаратилган стратегик муҳим қарорларни белгилаш, таърифлаш ва қабул қилишга доимий ва реал таъсирини таъминлашдаги онгли, бевосита иштирокидир” [1].

Корпорация – жисмоний ва юридик шахсларнинг ихтиёрий равишда капитални бирлаштириши орқали доимий фаолият юритиш мақсадида ташкил этилган, шерикчиликка асосланган, бошқарув функциялари ёлланма профессионал бошқарувчиларга юкланган, корпорациядаги муносабатлар мамлакат тегишли қонунчилигига зид бўлмаган равишда ички муъмурий қоидалар ва жамоавий қарорлар орқали тартибга солинувчи ва корпорация персонали, умуман, жамият турмуш даражасини оширишга хизмат қилувчи ташкилотдир[2].

Иқтисодий адабиётларда корпорация ва унинг персоналини корпоратив бошқариш категорияларига алоҳида эътибор қаратилмаган. Фикримизча, бу етишмовчиликни тўғрилаш ва кўпроқ персоналнинг корпоратив бошқаришга, юқори иқтисодий кўрсаткичларга эришиш мақсадида персонални корпоратив мотивациясини шакллантириш масалаларига алоҳида тадқиқот эътиборини қаратиш лозим.

ТАДҚИҚОТ МЕТОДОЛОГИЯСИ

Хусусан:

- корпоратив бошқарувнинг замонавий стандарт ва усулларини жорий этиш, корхоналарни стратегик бошқаришда акциядорларнинг ролини кучайтириш;

- капитални жалб қилиш ҳамда корхоналар, молиявий институтлар ва аҳолининг эркин маблағларини жойлаштиришнинг муқобил манбаи сифатида молия бозорини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон Республикаси молия бозорини ўрта муддатли ва узоқ муддатли истиқболда ривожлантириш концепциясини ишлаб чиқиш, унда алоҳида миллий корхоналар акцияларининг хорижий нуфузли фонд биржаларида дастлабки тарзда жойлаштирилишига эришиш (IPO), уларнинг хорижий капитал бозорига чиқишини таъминлашга эришиш;
- иқтисодиёт тармоқлари учун самарали рақобат муҳитини яратиш ҳамда маҳсулотлар ва хизматлар бозорида босқичма-босқич монополияни қисқартиришга эришиш йўлида устун мавқега эга бўлган корхоналарнинг акция ва улушларини сотиб олишда тадбиркорлик субъектларининг ҳужжатларини кўриб чиқиш тартибини соддалаштиришни таъминлаш;
- акциядорлик жамияти шаклидаги тадбиркорликни ривожлантириш бўйича кафолатлаш фондини ташкил этиш ва унинг Устав капиталининг бошланғич миқдорини Ўзбекистон банклари ассоциацияси, давлат органлари ва тижорат банклари – муассислар улушлари ҳисобига шакллантириш асосида Фонднинг тадбиркорлик субъектларини кредит ва бошқа молиявий маблағлар билан таъминлашни кенгайтириш, инвестициявий лойиҳаларни амалга оширишда кредит олиш учун гаров таъминотини тақдим этиш имкониятини яратиш кабилар шулар жумласидандир. [3]

ТАҲЛИЛ ВА НАТИЖАЛАР

Бугунги кунда жаҳонда корпоратив бошқарув амалиётида етук ва замонавий тажриба ва шаклланган малакаларни ўрганиш долзарб масалалардан ҳисобланади. Жаҳонда амалиётида корпоратив бошқарувнинг турли хил моделлари мавжуд. Ҳар бир давлат ўзига хос хусусиятлардан келиб чиқиб корпоратив бошқарув моделини шакллантиради. Жаҳондаги барча корпоратив бошқарув моделлари уч хил моделга асосланади, буни қуйидаги расмда кўришимиз мумкин:

Корпоратив бошқарув бу шундай тушунчаки, у ўзида менежерлар, директорлари кенгаши, акциядорлар ва компанияни бошқариш бўйича манфаатдор бўлган шахслар ўртасидаги ўзаро муносабатлари тизимини ифода этади. Бундай тизим, нафақат, таъсисчилар даромадларига, балки компаниянинг келгуси инвестицияларига ҳам таъсир кўрсатади.

Англия-Америка типдаги мамлакатларда директорлар (етақчи) кенгаши ижроия органларини назорат қилади ва мустақил директор атрафида шаклланади.

1-расм. Англо-Америка моделининг ўзига хос хусусиятлари

Юқорида келтирилган *англо-американча ёки аутсайдерча модел* – бу акциядорлик жамиятига нисбатан юқори даражадаги корпоратив назоратнинг ёки акциядорлик жамияти менежменти устидан назоратнинг ташқи бозор механизмларидан фойдаланишга асосланган акциядорлик жамиятини бошқарув модели. Бундай бошқарув модели АҚШ, Буюк Британия, Канада, Янги Зеландия каби давлатлар учун хосдир. Бунда акциядорларнинг манфаатлари бир-биридан фарқланувчи акциядорлик жамияти менежментига боғлиқ ҳолда мавжуд бўлган ўзига хос кўп сонли инвесторларда намоён бўлади. Акциядорлик жамиятини реал бошқариш профессионал менежерлар томонидан амалга оширилади. Ушбу моделни қўллашдаги асосий муаммо акциядорлик жамияти таъсисчилари ва жалб этилган менежерлар ўртасидаги ўзаро муносабатлардаги муаммо ҳисобланади. Бундай шароитда, албатта, акциядорлик жамияти менежменти устидан назоратни амалга оширишда муҳим ўринга чиқувчи фонд бозорининг роли янада ортади. Асосий иштирокчилар менежерлар, директорлар (директорлар кенгаши) ва инвесторлар ҳисобланади. Шунингдек, ҳукумат тузилмалари, биржалар, ўзини назорат қилувчи органлар, корпорация ва инвесторларга корпоратив бошқарув ва ишонч бўйича овоз бериш юзасидан маслаҳат хизматларини тақдим этувчи консалтинг фирмалари ҳам қатнашадилар.

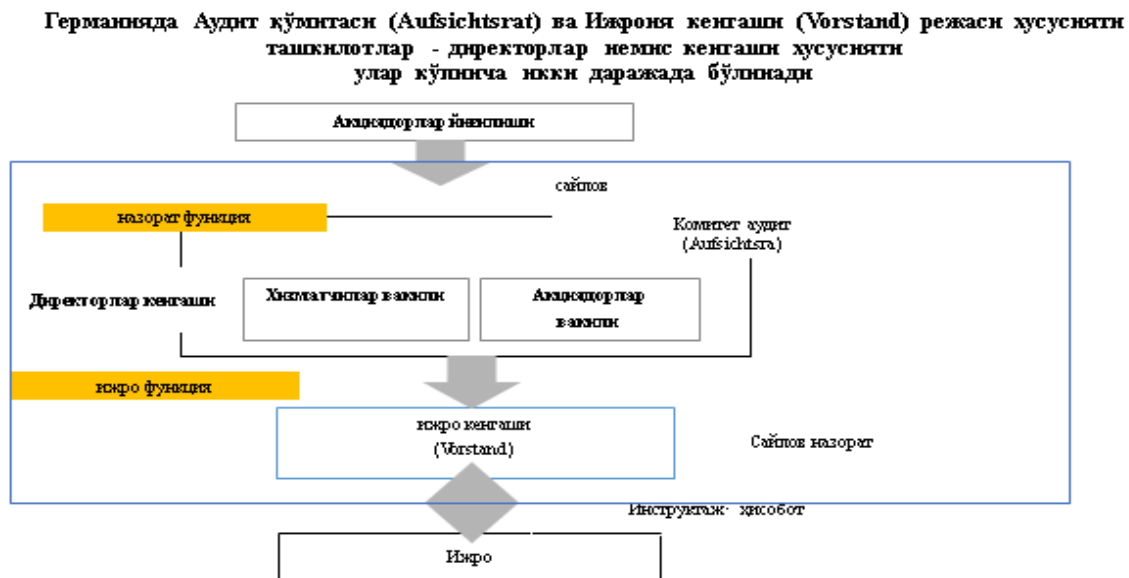
Корпоратив бошқарувнинг англо-американча моделини амалга оширувчи мамлакатлар ичида АҚШ ахборотлар очиқлигининг энг қатъий меъёрини намоён этади.

Ушбу моделни қўлловчи бошқа мамлакатларда ҳам ахборотлар эълон қилиш даражаси юқори, бироқ, АҚШда корпорациялар ҳар чоракда бир марта турлитуман ахборотларни чоп этиши лозим. Шунингдек, йиллик ҳисоботга ёки акциядорларнинг ҳар йиллик умумий йиғилишига қуйидаги маълумотлар киритилган бўлиши лозим:

Корпоратив бошқарувнинг инглиз-америка моделини асосий принципларига қуйидаги киритилади:

- ✓ мулк ва мажбуриятларни ажратиш;
- ✓ мулк ҳуқуқларини ажратиш ва корпорацияни назорат қилиш;
- ✓ "акциядорлик жамиятининг фаровонлигини ошириш" учун етарли шарт бу: бойликни максимал даражада ошириш хатти-ҳаракатидир;
- ✓ акцияларнинг бозор нархини максимал даражага кўтариш - бу акциядорларнинг бойлигини максимал даражада оширишдир;
- ✓ барча акциядорлар тенг ҳуқуқларга эга;

Аутсайдер (чет эл)лик модел - ташқи бозорда акциядорлик жамиятидан фойдаланиш юқори даражада ёки корпоратив назорат механизмлари назорат қилиш моделидир.

24

2-расм. Немис (Германия) моделининг хусусиятлари

Континентал (немисча) ёки инсайдерча модел – бу корпоратив назоратнинг ички усуллари ёки ўзини ўзи назорат қилиш усулларидан фойдаланишга устуворлик берилган ҳолда амалга оширилувчи акциядорлик жамиятларини бошқариш модели. “Корпоратив бошқарувнинг немисча модели Марказий ва Ғарбий Европа мамлакатлари (Германия, Голландия, Швейцария, Австрия, Норвегия, Скандинавия мамлакатлари, Белгия ва Франция давлатлари)га ҳам хос

ҳисобланади. Унинг асосида ижтимоий ўзаро алоқа тамойили ётади: акциядорлик жамияти фаолиятида барча манфаатдор томонлар (акциядорлар, менежерлар, ходимлар, банклар, жамоат ташкилотлари) қарорларни қабул қилиш жараёнида иштирок этиш ҳуқуқига эгадирлар. Немисча модел фонд бозорлари ва бошқарувдаги акциядорлик қийматида суёт йўналтирилганлиги билан характерланади, чунки бунда компания ўзининг рақобатдордошлиги ва ишлари натижаларини ўзи назорат қилади”. [4]

“Ушбу моделнинг шаклланишига қатор объектив ва субъектив омиллар таъсир кўрсатган. Улар қаторида, энг аввало, корпоратив қарорларни қабул қилишда банкларнинг етакчи ролини таъминловчи ва акцияларининг хусусий инвесторлар бўйича нисбатан унча катта бўлмаган қисмига жойлаштирилиши хос бўлган акциядорлик капитали концентрацияси даражасининг юқорилигини алоҳида ажратиб кўрсатиш зарур. Масалан, йирик компанияларда акцияларнинг 40 %дан ортиқ қисми 5 та йирик акциядорлар улушига тўғри келади”. Шунга кўра, Германияда фонд бозори АҚШ ва Буюк Британиядагига нисбатан бирмунча паст ликвидликка эга ҳисобланади. Шу сабабдан континентал модел мулкчилик концентрацияси даражасининг бирмунча юқорилиги ва таркибида банклар асосий рол ўйновчи блокланган акциялар пакетига эга стратегик инвесторларнинг мавжудлиги билан тавсифланади. Сўнгги йилларда немисча модел асосида бошқарувга хорижий инвесторларнинг таъсири ортиб бормоқда. Корпоратив бошқарувнинг англо-американча ва немисча моделлари муайян бир давлатнинг миллий хусусиятларини ўзида намоён этувчи ва у ёки бу тизимнинг етакчилик қилувчи устуворликларига асосланган кўпгина вариантлардан иборат ўзаро зиддиятли икки тизимни ифода этади. Миллий иқтисодиёт доирасида корпоратив бошқарувнинг муайян моделининг ривожланиши, асосан, қуйидаги учта омилга боғлиқ:

- акциядорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш механизми;
- директорлар кенгашининг функция ва вазифалари;
- ахборотларни ошкор этиш даражаси.

Корпоратив бошқарувнинг япон модели иккинчи жаҳон урушидан кейинги даврда молия-саноат гуруҳлари (кейрецу) негизида шаклланган, унга мамлакатнинг сиёсий-иқтисодий шарт-шароитлари, маданияти ва анъаналари таъсир кўрсатган бўлиб, менежерларнинг назорати муаммоларини камайтиришга имкон берувчи банк назоратига асосланган тўлиқ ёпиқ тизимлиги билан характерлидир.

Корпоратив бошқарувнинг япон модели кўп томонламали ҳисобланади ва асосий (етакчи) банк ва молия-саноат гуруҳи (тармоғи) ёки кейрецу

атрофидашаклланади. “Асосий банк ва кейрецу – бу иккита турли, лекин, бир-бирини тўлдирувчи япон модели элементи ҳисобланади. Амалда барча япон корпорациялари ўзининг асосий банклари билан узвий муносабатларга эга. Банк ўзининг корпоратив мижозларига кредитлар тақдим этади, облигациялар, акциялар эмиссияси бўйича ҳамда ҳисоб рақамларини юритиш ва консалтинг хизматларини кўрсатиш бўйича хизматларини тақдим этади”.

Ушбу моделга “кейрецу”га кирувчи компаниялар томонидан акцияларга эгалик қилувчи йирик ва ўрта акциядорлар қўлида мулкнинг катта қисми жамғарилиши хосдир. Яъни акциядорлик жам иятлари акцияларининг 70 %и молиявий институтларга тегишли бўлиб, бироқ, жамият фаолияти мониторинги, нафақат, уларнинг акциядорлари, балки, йирик кредитори ҳисобланган бош банк орқали ҳам амалга оширилади. Одатда, кэйрецу молия-саноат гуруҳининг барча компанияларини молиялаштиришни таъминлай олувчи бирор-бир йирик банк атрофида ташкил этилади. [5]

Япон корпорацияларининг директорлар кенгаши таркиби АҚШ, Буюк Британия ёки Германиядагига нисбатан кўп ҳисобланиб, ўртача 50 аъзодан иборат бўлади. Агарда корпорация фойдаси муайян вақт оралиғида камаядиган бўлса, асосий банк ва кейрецу аъзолари директорларни ишдан олиши ва ўзининг номзодларини тайинлаши мумкин. Япония давлати учун хос яна бошқа одат – бу турли вазирлик ва идораларнинг нафақага чиққан раҳбарларини корпорациянинг директорлар кенгаши таркибига киритилишидир. Масалан, Япония Молия вазирлиги нафақага чиққан раҳбарни банкнинг директорлар кенгашига аъзо этиб тайинлаши мумкин. Япон моделида директорлар кенгаши таркиби корпорациянинг молиявий ҳолатига боғлиқ.

Мамлакатдаги сўнгги йиллардаги қонунчиликдаги ўзгаришлар оқибатида корпоратив бошқарувнинг япон модели самарали ривожланишга салбий таъсир кўрсата бошлади. Сабаби, мамлакатда хорижий институционал инвесторларнинг кўпайиши оқибатида япон компаниялари бозорга, акциядорларга, қолаверса, англо-американча моделга кўпроқ йўналтирила бошланди.

Япон компаниялари директорлар кенгашининг ўзига хослигини шунданки, улар одадга нисбатда функцияни бажарадилар характерли ташкилотнинг икромия ва назорат режаси

3 расм. Япон моделининг хусусиятлари

Корпоратив бошқарувнинг оилавий модели дунёнинг барча давлатларида (асосан, Осиё ва Лотин Америкаси мамлакатлари, Канада, Швеция, Италия ва Францияда) кенг тарқалганлиги билан ажралиб туради. Бунда корпорацияни бошқариш бир оила аъзолари томонидан амалга оширилади. Корпорация капитали оилавий каналлар бўйича жамланади ва тақсимланади ҳамда корпорация бизнеси ва молиявий ресурслари ҳаракати устидан назорат тўлиғича оилага тегишли ҳисобланади (масалан, Швецияда Валенберглар, Италияда Аньелли, Канадада Бронфманлар, Тайванда Ли Кай Ши династияси бунга мисол бўла олади). Айрим ҳолларда, оилавий бизнесда инвесторлар жалб этилиши мумкин, бироқ, улар корпоратив бошқарувда кўп овозга эга бўлмайди. Бундай акциялар биржага савдога қўйилиши орқали ҳам эмиссия қилиниши мумкин. Агар акциядорлик жамиятининг барча акциялари бир овоз берувчига тегишли бўлса, у ҳолда оилага тегишли акциялар кўшимча афзалликлар тақдим этади (масалан, директорлар кенгаши аъзоларини танлашда истисно тариқасидаги ҳуқуқлар). Бундай инструмент акциядорлик жамияти фаолиятини йирик акциялар пакетига эга бўлмаган ҳолда ҳам назорат қилиш имконини беради. Айрим тадқиқотчиларнинг фикрларига кўра, оилавий компаниялар капитални жамлашнинг эскирган усули сифатида ўзини намоён этади ва бизнесни юритишнинг самарали шакли ҳисобланмайди. Бироқ, маълумотлар гувоҳлик беришича, саноати ривожланган мамлакатларда ЯИМнинг 45 %дан 75 %гача қисми айнан оилавий компаниялар ҳиссасига тўғри келади. Бундан ташқари, оилавий компаниялар кўп сонли мулкдорлари бўлган компаниялар билан солиштирганда бирмунча узоқ вақт фаолият кўрсатади. [6]

Жаҳон амалиётида акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарувнинг мавжуд тўрт модели тажрибаси уларни амалиётга қўллашдаги ўзига хос хусусиятларини намоён этиши ва уларнинг амал қилиш механизми билан биридан фарқланади. Олиб борилган тадқиқотлар асосида ушбу моделларнинг қўлланилишидаги афзалликлари ва камчиликлари бўйича солиштира таҳлиллар амалга оширилди ва унинг натижаси қуйидаги жадвал орқали ифодаланди:

Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, юқорида келтирилган акциядорлик жамиятларигагина хос бўлган корпоратив бошқарувнинг бирорта модели бошқалари олдида ажралиб турувчи устуворликларга эга эмас, қолаверса, ҳеч бирини универсалликка эга, деб ҳам бўлмайди. Аксинча, охириги ўн йилликдаги вазият жаҳондаги барча етакчи давлатлар учун корпоратив бошқарувнинг турли хил тизимлари қоришиб бориши хос эканлигини кўрсатмоқда .

Шунинг билан бирга акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарувнинг самарали ташкил этилиши, нафақат, улар фаолиятининг ривожланишига, балки, пул оқимлари ҳажми ва ҳаракатини янада кўпайтириш, инвестиция лойиҳасига киритиладиган капитал қийматини пасайтириш орқали кўшимча қиймат ўсишини таъминлаш билан бирга, миллий иқтисодиётнинг ривожланиши, халқаро интеграцияси ва рақобатбардошлигини оширишга ҳам ўз таъсирини кўрсатади. [7]

Бу эса акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарувнинг илғор хориж тажрибаларини тадбиқ этишга бўлган эҳтиёжни янда оширади. Бунда мамлатимизда корпоратив бошқарув бўйича муайян тажрибаларнинг тўпланганлиги, амалиёт учун зарурий шароитларнинг яратилганлиги бу борадаги илғор хориж тажрибаларини тадбиқ этиш учун зарурий элементлар мавжуд эканлигидан далолат беради.

ХУЛОСА

Акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарув амалиётини такомиллаштириш мақсадида қуйидагиларни амалга оширилиши мақсадга мувофиқ:

1. Акциядорлик жамиятларининг корпоратив бошқарувида хориждан юқори малакали, тажрибали мутахассисларни ишга жалб этиш, уларнинг корпоратив бошқарув тизимини такомиллаштиришга доир таклифлари, тажрибаларидан амалиётда фойдаланиш асосида мамлакатимизда халқаро стандартларга мувофиқ корпоратив бошқарув тизимини жорий этишда мутахассислар

профессияларнинг кенгайиши, корпоратив бошқарув маданияти, этикаси, психологияси ва кўникмаларини шакллантириш лозим.

2. Акциядорлик жамиятларининг корпоратив бошқарувида молиявий сиёсатни пухта ишлаб чиқиш ва уни амалга оширишнинг молиявий асосларини таъминлашда капитал қиймати, капитал таркиби, пулнинг вақт бирлигидаги қиймати ҳамда даромадлилик ва риск даражасининг ўзаро боғлиқлиги концепцияларига тўлиқ ва мунтазам амал қилинишини таъминлаш зарур.

3. Мамлакатимиз акциядорлик жамиятларининг хорижий нуфузли фонд биржаларига (IPO) чиқишини таъминлаш орқали уларнинг хорижий капитал бозорига чиқишини таъминлаш асосида халқаро бозордаги эркин рақобат курашига чидамлилигини оширишга эришиш, бунда замонавий корпоратив бошқарув тамойиллари ва стандартларини жорий этишнинг ташкилий-ҳуқуқий, техник-иқтисодий, ахборот ва кадрлар таъминоти бўйича асослари ҳамда механизмини ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқдир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Хамидулин М.Б. Финансовые механизмы корпоративного управления. Монография. – Т.: Молия, 2008. –204 с
2. Уринов Б.Н. Корхоналарда персонални бошқаришнинг корпоратив усулидан фойдаланиш самарадорлиги. Монография. – Т.: Иқтисодиёт, 2020. - 125 бет.
3. Karlibaeva, R. (2020). АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТЛАРИДА КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. Архив научных исследований, 35.
4. Khusamurodov, A. (2020). PECULIARITIES OF CORPORATE STRATEGY AND RISK PREVENTION IN JOINT STOCK COMPANIES. Архив научных исследований, 35.
5. Khusamurodov, A. (2020). THEORETICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF STOCK MARKET INFRASTRUCTURE. Архив научных исследований, 35.
6. Khusamurodov, A. (2020). ЎЗБЕКИСТОН ФОНД БОЗОРИ ИНФРАТУЗИЛМАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ: МУАММОЛАР ВА ЕЧИМЛАР. Архив научных исследований, 33(1).
7. Ashurov, D. (2017). Reforming corporate governance in Uzbekistan in line with the global principles. SAARJ Journal on Banking & Insurance Research, 6(1), 44-55.
8. Khamzaev, A. (2020). ASSESSMENT OF EFFICIENCY OF LABOR OF PERSONNEL IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. Архив научных исследований, 35.